

GLEMMER DU

TÅRNBY KOMMUNES LOKALHISTORISKE TIDSSKRIFT

NOVEMBER / DECEMBER 2021

I GENERATIONER

På Volmer Kjærs Allé

NUMMER 5 / 2021

Forsidefoto:

Snebillede af baghaven i Volmers Kjærs Allé, hvor bageriets høje skorsten tydeligt kan ses. Bageren lå på hjørnet til Ambra Allé.

Fotograferet 1960 1961.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9681 – beskåret

Kilder

- Diverse folketællinger og kirkebøger.
- Mediestream med avisartikler om dødsfald, fødselsdage og lignende.
- Manuskript fra Johnna Kollenberg Baggers.

Hvis du vil vide mere

Tjek arkivets del af bibliotekets hjemmeside på www.taarnbybib.dk
Johnna Kollenberg Baggers: Pige i Tårnby Villaby. Møster Fortæller. Frederiksberg 2011.

Copyright

Ophavsretten på billederne og illustrationerne tilhører Tårnby Stads- og Lokalarkiv, en anden institution eller en professionel fotograf. Fotografierne må ikke bruges i andre sammenhænge uden tilladelse. Har du brug for et billede eller en illustration, kan du henvende dig til Tårnby Stads- og Lokalarkiv.

For enkelte billeder har det været umuligt at finde frem til den retmæssige ophavs retsindehaver. Dersom Tårnby Stads- og Lokalarkiv krænker ophavsretten, er det ufrivilligt og utilsigtet. Såfremt du mener, der er materiale, der tilhører dig, bedes du derfor kontakte arkiv.hb@taarnby.dk

Tidsskriftet Glemmer Du er udgivet af:

© Tårnby Kommunebiblioteker, Stads- og Lokalarkivet

ISSN 1397 5412

Tidsskriftet GLEMMER DU

Tekst: Johnna Kollenberg Baggers

Redaktion: Lone Palm Larsen

Layout: Damgaard Jensen A/S

I GENERATIONER

På Volmer Kjærs Allé

Johnna Kollenberg Baggens har beskæftiget sig med sin families historie i Tårnby Villaby. Her har tre generationer, fra 1904 til 1968, ejet det samme hus. De har fulgt udviklingen – fra området var helt nybygget og til flere moderne faciliteter sneg sig ind.

Det er også beretningen om, hvordan nødvendigheden har afgjort, hvor mange der boede i villaen på Volmer Kjærs Allé. Til tider har der boet en generation i hvert af de tre værelser i stueetagen, mens førstesalen blev lejet ud.

Huset på Volmer Kjærs Allé 28 står stadig sammen med de andre af villabyens buse. Tårnby Kommune ønsker at bevare det særegne område, så det fortsat kan opleves som en samlet villaby.

Her er Johnnas fortælling om villabyen med en kort indledning for hvert afsnit.

Volmer Kjærs Allé 28 i et helt nybygget Tårnby Villaby. Anna, Angela, Kurt og Johan Leopold Kollenberg Thisted. Fotograferet i 1904 med et ganske lille træ på fortovet. Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9670

TUREN TIL TÅRNBY

Johnna fortæller om sin oldefar, der stammede fra Viborg og engang efter 1898 var draget ud i verden:

Min oldefar, Johan Leopold Kollenberg Thisted, var udlært skrædder, drog på valsen til Tyskland. Han mødte min oldemor, Anna Agnes Kolaczkowski, i Berlin, hvor hun var i huset hos en guldsmed. De flyttede kort efter til Gelsenkirchen og senere til København, hvor de fik en lejlighed i Pommernsgade 9. [...] Da min oldemor kom til København, kunne hun ikke et ord dansk, men oldefar sørgede for nogle tyske veninder til hende.

Min oldefar fik arbejde på Orlogsværftet. Som en del af hans fagforeningsarbejde, gik han i spidsen for oprettelsen af Orlogsværftets arbejderes byggeförening. De købte et stort stykke jord af Georg Kristensen, og her blev Tårnby Villaby bygget.

Den 10. maj 1904 blev min mormor, Angela Marry Kollenberg Thisted født, og fire uger efter flyttede familien ind i det nyopførte hus i Volmer Kjærs Allé 28. [...] Allerede i 1902 fik de sønnen Peter Kurt Kollenberg Thisted – min mormors bror.

Familien

Oldefar:	Johan Leopold Kollenberg Thisted
Oldemor:	Anna Agnes Kolaczkowski
Mormor:	Angela Marry Kollenberg Thisted
Morfar:	Oskar Leander Thisted
Mor:	Lea Johanne Kollenberg Thisted
Far:	Erik Mejer Frederiksen
Mig:	Johnna Kollenberg Baggers – født Frederiksen

HUSEJER OG ARBEJDER

Det blev til store forandringer i Tårnby, dengang villabyen blev bygget. Der boede mange arbejderfamilier i hvert hus – og mange var meget selvbevidste. Engang efter 1906 var Johan Kollenberg Thisted gået tilbage til at være skrædder. Han arbejdede i København, men syede sikkert også hjemme. Johnna gengiver her nogle af familiehistorierne:

De havde ikke møbler nok til at møblere alle stuerne, min oldefar malede møbler på væggene, så der ikke så så tomt ud. På det tidspunkt var der kun et værelse på førstesalen, resten var loftsrum.

Klub 26 fotograferet den 17. juli 1905. På fanen fremgår at det nok har noget at gøre med en klub på skibsværftet – muligvis for støberi- maskin- og støberiarbejderne. En enkelt tjener har dog sneget sig ind på billedet til højre.

Skiltet er bagsiden på et af dem, der normalt hænger på væggene.

Det er muligvis i Arbejdernes Forsamlingshus i Rømersgade.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9685

Min oldefar genoptog sit skrædderarbejde og sad på førstesalen med sit skrædderarbejde. Om aftenen kom Kurt og Angela op hos ham, hvor de skulle lære arbejdersangene uden ad. Man kunne ikke gå i demonstration fra Grønttorvet, nu Israels Plads, til Fælledparken syngende efter en sangbog. De skulle virkelig kunne dem uden ad.

Første maj blev børnene holdt hjemme fra skole, fordi familien skulle i Fælledparken. Han betalte gladelig multen, som faldt prompte, når børnene udeblev fra skolen på arbejdernes kampdag.

Den 11. juni og 11. december var også faste fridage, så drog hele familien til København, hvor Johan var inde for at betale termin. Når han så kom ud med kvitteringen i hånden, sagde han: ”Nu må vi bo der et halvt år mere, nu skal der være fest”.

DET MODERNE

Dengang var det hele nyt og moderne i Tårnby Villaby og meget anderledes end det gamle byggeri i København omkring århundredskiftet. Her skulle eksempelvis ikke hentes vand fra en brønd langt væk. Johnna uddyber forholdene, hvor det nok ikke har været lige let at få pengene skrabet sammen til terminen, så der måtte andre midler til:

Forholdene var små. Om efteråret blev børnene sendt ud på markerne for at samle kartofler og kål, efter bønderne havde høstet. De blev sendt på havnen for at pille koks – når der havde været skibe. I forhaven var der blomster, men i baghaven var der hønsegård og køkkenhave med frugtræer og grøntsager.

De havde indlagt vand, men ikke i køkkenet, for det svineri med vask i køkkenet ville min oldemor ikke vide af. Der var lokum i gården. Maden blev lavet på et brændekomfur i køkkenet. De havde også et stort trækar under taget til at samle regnvand i for at spare på det dyre vandværksvand. Belysningen var i starten petroleumslamper.

Formentlig et foto fra herrekonfektionsfirma Carl Holten, Frederiksborggade 18, hvor både Angela og hendes far, Johan Leopold Kollenberg Thisted, arbejdede i følge folketællingen 1921. Syerskerne er ret velklædte på billedet, så det er nok en festlig anledning. Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9711 – beskåret

I KRIG OG KÆRLIGHED

Johans yngre bror, Oskar, var i Rusland under revolutionen. Oskar rejste flere år med et cirkus. Han ville se verden, han havde været i Sverige, Norge og Finland for at ende i Moskva. Det var efter Første Verdenskrig, hvor Zarens hær og bolsjevikkerne kæmpede i gaderne. Borgerkrigen, sult og nød i landet gjorde dog, at Oskar vendte hjem med hjælp fra den midlertidige konsul i Riga. Oscar fik et ”beskyttelsesbrev”, hvor der anmodes om uhindret at kunne tage hjem. Oplysningerne har Johnna fundet frem fra sin morfars 60 års fødselsdagsang og private papirer, som familien har gemt. Fra august 1919 boede Oskar i sin brors hus. Johnna beretter videre:

Da oldefars bror, Oskar, kom hjem fra Rusland, flyttede han ind i Volmer Kjærs Allé 28, og det blev klart, at Oskar og Angela havde

forelsket sig i hinanden, sagde Johan en dag: ”Der er tale om, at de vil indføre en ændring af ægteskabsloven, hvis den bliver gennemført, er I for nært beslægtede, så I må hellere se at blive gift i en fart”.

Så brylluppet stod den 10. maj 1922.

Volmer Kjærs Allé 28 hvor førstesalen var blevet udvidet så loftsrummene var blevet gjort beboelige. Bemærk vinduet i taget – foruden det oprindelige vindue i karnappen. Fotograferet omkring 1925.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalkiv, B9689

De flyttede ind i et sommerhus på Hyben Allé 34. I 1925 blev min mormor gravid, og hun lovede sin far, at blev det en dreng, ville de opkalde sønnen efter ham. Det blev en pige, min mor, Lea Johanne Kollenberg Thisted født den 7. november 1925. De syntes ikke, de kunne kalde hende Johanne Leopoldine, derfor kaldte de hende Lea Johanne. Min oldefar døde dog, inden min mor blev født.

UDEN FORSØRGER

Da Johan døde, forsvandt indtægten fra hans arbejde som skrædder. Der skulle findes nye indtægtskilder. Formentlig har Oskar haft kontakten til de tre gartnere, der flyttede ind på kost og logi hos Anna.

De tre arbejdede også på Ny Kastrupgård. Desuden var Johan og Annas søn og svigerdatter flyttet ind på 1. salen, men de flyttede kort efter til Sundbyøster. Loftsrummene var blevet ombygget til beboelse, og der var indsat et stort vindue i taget. Johnna udbreder sin viden om sin familie:

Karen og Kurt havde fået lejlighed i Lillegrunden 8, så min morfar og min mormor flyttede tilbage på Volmer Kjærs Allé. Min familie boede i stueetagen – min mormor og morfar i de to stuer og min oldemor i gårdværelset, så førstesalen blev lejet ud.

Angela stopper strømper i haven, mens hendes mand, Oscar, ser til. Deres yngste datter, Gerda sidder næsten skjult bag stoppetøjet. I baggrunden ses kaninbure og hønsegården. Fotograferet omkring 1935-1940.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9696 - beskåret

Angela er i gang med at tilberede maden – det foregår på en havestol i haven ved emaljefade og zinkbaljer. Fotograferet omkring 1925-1930.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9694 – beskåret

HUSFØRELSE

Efterfølgende var datteren Angela og svigersønnen Oscar flyttet ind i stueetagen sammen med Anna. Førstesalen blev stadig udlejet. I folketællingen 1930 boede en familie Larsen på 1. sal, og i folketællingen 1940 var det familien Frandsen.

Oskar Leander Thisted arbejdede fra omkring 1925 på Kastrup Mølle – kaldet Novus. Inden da var han på Oluf Kristensens gartneri på Ny Kastrupgård.
Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9690 - beskåret

Foruden den ekstra husleje, der hjalp med betalingen af terminen, så bidrog det også at kunne spare på ressourcerne ved det hjemmegjorte. Med eget hus kunne familien supplere med afgrøder

Familien var fagligt interesserede. Angela var på et tidspunkt tillidskvinde. Varerne skulle helst være fra Arbejdernes Kødforsyning, Arbejdernes Koope-
rative Skotøjsforretning og Arbejdernes Brændselsforsyning osv. Der blev læst
bøger og aviser, som her af Angela i haven på Volmer Kjærs Allé 28.
I baggrunden ses ”Slottet” på Ambra Allé. Fotograferet 1925-1930.
Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9692

fra køkkenhaven og lidt æg, høns og kaniner fra bure i baghaven. Johnna videregiver nogle af de andre opgaver, der skulle løses:

Min mormor strikkede og syede selv alt deres tøj, på nær strømper og livstykker, det klarede min oldemor. Dertil kom husarbejdet. Storvasken varede en hel uge, tøjet skulle lægges i blød den ene dag, koges i gruekedlen om søndagen – det var før der var noget der hed weekend, så skulle det skrubbes på vaskebrættet og skylles i koldt vand og vrides pr. håndkraft. Derpå skulle det tørres. Om sommeren kunne det gå, for der skete det i haven, men om vinteren skete det i stuen med tørresnore under loftet.

Opvasken skulle klares, det var længe før sulfo og opvaskemaskine havde holdt sit indtog i de danske køkkener, så det var IMI vand [det blødgørevandet, red.] med opvaskebørste og gammelt kasseret undertøj, der var klippet i passende stykker til karklude.

MORMOR PÅ ARBEJDE

Det hedder sig, at kvinderne kom på arbejdsmarkedet i 1960'erne, men mange kvinder havde altid måtte arbejde – af mange forskellige grunde. Ofte blev det ikke skrevet i folketællingerne under erhvervet ved hustruen, enten fordi det ikke rigtigt blev regnet for arbejde at udføre husarbejde for andre, eller fordi man ikke ville stå ved at mandens indtægt ikke var nok til at forsørge familien med. Johnna beskriver grunden til, at hendes mormor i begyndelsen af 1930'erne måtte bruge sin uddannelse igen:

Min oldemor blev syg samtidig med min morfar, så min mormor måtte på arbejdsmarkedet. Heldigvis var hun uddannet syerske. Min moster, Gerda, måtte passes i en privatbørnehave på Otto Liebes Allé – men hun skreg, når hun skulle derhen. I stedet tilbød tre søstre, der havde et vaskeri lige over for i Volmer Kjærs Allé 27 at passe hende.

Også næste generation holdt kaniner, og Johnnas far var tillige med i Kanin-avlerforeningen. Kaninerne kunne være kæledyr, udstillingsdyr og slagtedy, men der var forskel på grupperne. Kæledyrene blev ikke spist. Fotograferet omkring 1950-1951. Foto: Tårnby Stads- og Lokalarliv, B9683 – beskåret

EN PIGES GØREMÅL

Ofte fortælles det, at drengene løb ærinder for naboerne, men også pigerne hjalp med småindkøb. I sin beretning kommer Johnna ind på mosterens småjobs:

Min moster [født i 1930, red.] kunne godt lide at gå ind i nr. 26, hvor hr. og fru Jensen boede. Hun gik i byen for dem. Hr. Jensen arbejdede på National Tidende. Fru Jensen gik hjemme. De havde et par tvillingedøtre, Edith og Ellen, som var et par år ældre end min mormor. Min mormor var glad for dem som barn, fordi hun arvede tøj efter dem. [...]

Edith og Ellen fik studentereksamen, hvilket var usædvanligt i Villabyerne i 1920'erne. Derefter blev de ansat i kommunen. Da min moster blev ansat samme sted i 1967, var den ene der stadig, de gik under navnet ”min søster og jeg”. Ellen blev gift med guldsmed Kaubech, de købte hus på Guldregn Allé og var barnløse. Edith forblev ugift og boede på første sal, hjemme hos sin far og mor indtil deres død.

Min moster gik også i byen for dem i nr. 29 boede hr. og fru Malling som havde en stor slagter- og viktualieforretning i Hollænderdybet. [...] I nr. 19 boede N.P. Nielsen og hans kone. Han var medlem af sognerådet, blev sognerådsformand [i 1917, red.] og var en overgang også medlem af Folketinget, så ham blev der selvfølgelig set op til. Dem gik min moster også i byen for.

NÆSTE GENERATION

I folketællingen 1940 arbejdede Johnnas mormor som syerske for en herrekonfektionsfabrik Vilh. F. Jensen på Grønnegade 6. Hendes morfar var stadig på maskinsnedkeriet Novus som trælastarbejder. Oldemor Anna boede endnu i huset, som hun var flyttet ind i allerede i 1904. Hun var aldersrentenyder og havde solgt villaen i 1939 på Volmer Kjær Allé 28 til datteren Angela – mormor til Johnna. Forældrene til Johnna giftede sig i maj 1944.

Johnnas mor, Lea Johanne, i sin DUI uniform på en tur.
Det er hendes kommende mand Erik Mejer Frederiksen, der har fotograferet hende omkring 1939-1944.
Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9597

De havde mødt hinanden gennem ungdomsarbejdet i DUI. Hun fortæller videre:

Da mine forældre blev gift, rykkede min mormor, morfar og moster sammen i de to stuer. Min mor og far fik gårdværelset, kun fordi det var svært at få lejlighed – ikke fordi der var barn i vente. Men det var svært, min mor ville have sin egen husholdning, og de var heldige at få en lejlighed i Badstuevælen 4 i Dragør.

Min morfar, der havde arbejdet på Novus, fik en hjerneblødning, kom sig og fik endnu en. Han faldt om på møllen, og arbejderne sørgede for han kom hjem. [...] Da lejligheden på første sal blev ledig, var min morfar blevet syg og kunne ikke arbejde, så min mor og far flyttede hjem i Volmer Kjærs Allé på første sal. [...] Min mormor og moster arbejdede, min mormor fordi det var nødvendigt, og min moster fordi hun var i lære.

TILBAGE TIL VILLABYEN

Ved Johnnas barnedåb i april 1945 – tre uger efter hun blev født – boede hele familien i Volmer Kjærs Allé 28. Det var hendes far, Erik Mejer Frederiksen, og hendes mor, Lea Johanne Kollenberg Thisted samt hendes mormor og morfar. I marts 1950 dør hendes morfar, Oscar. Det fortæller Johnna mere om:

Efter min morfars død [i marts 1950, red.], flyttede min mormor og moster op på første sal, og min mor og far ned i stuen, som var større. Foruden lå både toilet og vaskehus i stuen. Det blev lidt lettere for min mor, at hun nu ikke skulle op og ned ad trappen med børn, vasketøj og varer.

Mens min morfar lå syg, var min mor højgravid og havde foruden mig og Jens. Så alt husarbejde og børnepasning foruden pasningen af min morfar hvilede på hende. Nu skulle hun ”kun” passe sin egen lille familie, min mormor og moster fik deres egen husholdning!

Vasketøjet i den lille nye familie hænges op af Johnnas mor, Lea, på Volmer Kjærs Allé 28. Et skønt foto af en af dagliglivets opgaver fra 1947-1948.
Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9674

OLDEMOR

Johnnas oldemor Anna flyttede på et tidspunkt på plejehjem. Hun boede der minimum fra 1949, hvor hendes 80 års fødselsdag blev annonceret i avisen og indtil hun døde i oktober 1951. Johnna kan sagtens huske hende:

Min oldemor boede på alderdomshjemmet i Pyrus Allé. [...] hvor hun havde sit eget værelse og sine egne møbler og var glad for at være der. Jeg elskede at besøge hende, så sad jeg på hendes fodskammel og fik sukkerknalder dypet i kaffe.

Mig og mine søskende

Johnna født 1945

Jens født 1948

Jan født 1950

Joan født 1954

Lisbeth født 1958

Johnnas visitkjole syet af ”krigsstof” af hendes farmor og besøgskort fra Taarnby Kommunes Børneplejestation.

DAGLIGDAGEN

Undervejs blev huset forbedret med rindende vand i køkkenet, men stadigvæk var der stadig mange gøremål, forklarer Johnna:

Der var nok at se til med tre børn, der i løbet af nogle år blev til fem, i et hus med tre værelser, der blev opvarmet af to kakkelovne, et toilet og ingen bad, så både etagevask, hårvask og tandbørstning foregik i køkkenet, hvor der kun var koldt vand. Heldigvis fik vi et ugentlig et bad, i et stort trækar i vaskehuset, hvor vandet blev opvarmet i gruekedlen.

Der skulle hentes kul og koks... Optændingsbrænde og koks blev købt hos Georg Jensen "Kul, koks og brænde" i Volmer Kjærs Allé 29. Fotograferet 1935-1940. Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9699

Hele min barndom sov mine forældre i dagligstuen, Jens og Jan i spisestuen samt Joan, Lisbeth og mig i gårdværelset.

Dagen begyndte med, vi stod op, da vi blev flere søskende, hjalp de ældste med de mindste. Vi spiste alle vores måltider samlet ved et dækket bord i spisestuen, andet var utænkeligt og vi havde faste

Vinduespudsning udført af Johnnas lillebror Jan, mens lillesøster Lisbeth ser til omkring 1960-1961. Foto: Tårnby Stads- og Lokalarxiv, B9680

pladser. Vi havde hver vores dåbsbestik, som vi brugte hver dag, så der var heller ingen tvivl om pladserne. Vi skiftedes til at dække bord og vaske op – også drengene.

Morgenmaden var havregrød eller havregryn med mælk, måske et stykke rugbrød eller franskbrød med syltetøj. Var der ikke havregryn kunne det være tvebakker med varm mælk og sukker. Vi har også fået rugbrødsterninger med varm mælk og sukker. [...] Mælken blev bragt af mælkeemanden og sat på trappestenen.

Der skulle smøres madpakker, rugbrød med pålæg skiftende mellem leverpostej med surt, æg, spegepølse, med tynde skiver æbler, rosinmad, kartoffelmad, måske frikadelle/medisterpølse, hvis der var noget tilbage fra aftensmaden. ... min mor [smurte madpakkerne, red.], men en overgang arbejdede hun om natten, så smurte min far eller en af os, de ældste, dem.

HUSARBEJDET

Johnna har som den ældste nok hjulpet lidt mere til og vidste god besked om det huslige arbejde, som hun beskriver:

De redskaber, vi havde, var kost, fejebakke, gulvskrubbe og gulvklud – samt skurebørste og afsæbningsbørste til døre, vinduer og paneler til hovedrengøringen.

Vi havde en kontinuerlig dagligdag, hvor vi altid spiste de tre måltider sammen, skole og arbejde blev passet. Men vi havde nok ikke den store struktur, når det gjaldt rengøring, havearbejde og oprydning, som var det mest almindelige dengang – den eneste strukturerede ting blev storvasken, efter vi fik andelsvaskemaskinen. Det andet blev gjort, når én syntes, der trængte til det – men det blev gjort og der blev ikke skelnet mellem drenge og piger.

Der var ekstra rengøring til højtiderne, men ellers var der ingen plan. Der blev støvet af én gang om ugen – støvekluden sad bag skænken. Gulvet blev ofte fejjet og vasket, som den ældste var det ofte mig, der

Opvasken klares af Johnnas lillebror, Jens. Sådan så køkkenet ud i Volmer Kjærs Allé 28 omkring 1957-1959.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9594

stod for det. Jeg var tidligt opmærksom på, at der skulle være orden og ve den, der rørte ved noget på ”mit værelse. Min far kunne også vaske gulv.

Det var som regel Jens og Jan, der vaskede op, så åbnede de køkkenlågerne, stod mellem dem og legede det var et skib. Det var også drengene eller min far der pudsede vinduer.

Fagenes fest i august 1950, hvor Angela Marry Kollenberg Thisted står yderst til venstre i 2. række. Hun har ikke kittel på som de øvrige kollegaer.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9710

ANDELSVASKEMASKINEN

Der var fællesskab om at have en vaskemaskine. Blandt andet var også familien Løgstrup på Pyrus Allé 23 og familien Olsen på Ambra Allé 21, hvor hustruerne begge var døtre af slusemester Knudsen

med i denne ordning. Foruden én, der boede på hjørnet af Pyrus Allé og Ambra Allé – diagonalt på Ambra Bazaren – og også en familie Sørensen på Volmer Kjærs Allé. Johnna kan også huske vaskehistorierne:

Der var flere husstande, jeg kan ikke huske, hvor mange fem eller syv familier. Vi hentede den hos Knudsen på Ambra Allé og havde den én dag, og afleverede den på Latorys Allé – andet hus fra Saltværksvej.

Det var en stor lettelse, da den kom. Før blev tøjet først lagt i blød, så i gruekedlen og blive kogt derefter over i et træ kar og skylles tre gange – i koldt vand, det var ikke sjovt om vinteren. Om vinteren kunne det også være svært at tørre tøj og det var begrænset hvad der kunne hænge i vaskehuset.

Ofte måtte noget ind og tørres ved kakkelovnen, men der var ikke noget der duftede bedre end, når det stivfrosne vasketøj tøede op.

BRØD OG KØD

Stort set alt blev købt i villabyens forretninger. Vi boede lige ved siden af bageren, hvor der blev købt rugbrød – et stort mørkt maltet, der senere blev skåret i skiver på Rådvad brødmaskinen. Enkelte gange et franskbrød eller et sigtebrød Vitana og skulle det være ekstra godt måske et kanelbrød til eftermiddagskaffen eller kaffebrød. [...] Bageriet lå bag bageren, og fra min mosters køkkenvindue [på første sal, red.] kunne vi se lige ned i bageriet, når døren stod åben. [...]

Bageren var en del af Brugsen, der lå på hjørnet af Ambra Allé og Volmer Kjærs Allé. Brugsuddeleren hr. Nielsen boede på første sal over Brugsen. På Ambra Allé lå købmand og slagter i en butik med selvstændige indgange udefra og inde delt af glasdør.

Hos slagteren var der savsmuld på gulvet og skulle vi have frikadelles, blev der valgt kalv og flæskesmåkød, og så kunne vi vælge om det skulle hakkes en eller to gange.

Der kunne købes helt ned til et halvt pund. En af de ting jeg husker, er min forundring da jeg hørte en bede om pålægsrester, det havde jeg aldrig hørt om derhjemme.

K. Egholm havde købmandsbutikken på Guldregn Allé 2 fra den 23. november 1939 til den 29. september 1973.

Foto: Privateje

KØBMAND OG GRØNT

Hos købmanden var der en lang disk med varerne på hylder og i skuffer bag ved. Hvor det meste enten skulle vejes og puttes i papirposer, pakkes ind og noget skulle hentes ude bag ved.

I vinduet stod kaffemøllen, som vi altid lige skulle stå og se lidt på. Der kunne købes $\frac{1}{4}$ pund kaffe og en Richs, så var der til mange dage. Dengang var det almindeligt med ”varmekaffe”.

Det var vigtigt at gemme bonerne, for én gang om året blev der udbetalt dividende. Når vi nåede sidst på året, kunne vi hente en pose og lister. Så skulle hver enkelt bonbeløb skrives i kolonner på listen, hver kolonnes boner skulle have en elastik omkring og et nummer, som svarede til nummeret på listen. Det hele skulle i posen og afleveres, og beløbet vi fik udbetalt var et vigtigt tilskud til vores jul.

Grønsager og frugt blev købt hos grønthandler Henry Simonsen på hjørnet af Ambra Allé 7. En lille forretning med et stort udvalg i både

frugt, grønsager og blomster – og til jul adventskranse og juletræer. Vi handlede altid hos Simonsen, hans kone Annelise, var søster til min onkel Rud, der havde gartneri på Amager Landevej 303. Begge mine brødre, Jens og Jan, har været bybude hos Simonsen.

Der sys på trædesymaskine af Johnna omkring 1960-1961. Både hendes oldefar Johan og hendes mormor Angela kunne sy – som henholdsvis uniformsskrædder og syerske.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9677

Skråt over for Simonsen lå købmand Antoniussen – den første, der fik selvbetjening. Hvilket betød, at der stod en stabel kurve ved døren – og ellers var forretningen stort set uforandret. Hos Antoniussen kunne der også handles på bog. Og så havde Antoniussen cigaretautomater, og lykken var når min onkel var udgået og en af os

blev sendt op og trække en pakke cerutter, så fik vi altid byttepengene. Hos købmand Egholm på Guldregn Allé 2 blev der købt sand til vores sandkasse, det kunne vi ikke få i Brugsen.

ANDRE FORRETNINGER

Fisk blev købt på havnen eller i den Fiskehandel der lå på Saltværksvej, lige rundt om hjørnet fra Volmer Kjærs Allé. Over for fiskehandleren lå Schous Sæbehus, hvor vi bl.a. købte sæbedukker til gaver.

Samlet omkring spisebordet, så blev der bl.a. læst lektier, snakket og stoppet strømper. Fotograferet omkring 1961.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9676

På Ambra Allé lå også Ambra Bazaren, hvor meget af vores tøj blev købt, foruden stoppe- og strikkegarn og alle sy-artikler. Da jeg sammen med nogle veninder havde en strikkeklub, købte vi strikkepinde med Walt Disney hoveder [...] Havde vi ikke penge til strikkegarn, købte vi stoppegarn, som vi strikkede bøjlebetræk af.

Over for Ambra Bazaren lå en lille kiosk og inde i kiosken var der en lille telefonboks, hvor der kunne telefoneres for 10 øre. Der kunne købes aviser, blade, blokke, blyanter, kladdehæfter og meget mere. Her købte jeg mit første Anders Blad for de 50 øre, jeg fik af min mormor hver søndag. Senere kom der en lille iskiosk uden for, der solgte Sherbet is.

KOSTEN DENGANG

Når vi skulle have grydestegt kylling, var det med hjemmelavet agurkesalat, der blev lavet dagen før – og kyllingen fik hugget hovedet af om morgenen, så skulle den plukkes og renses, inden den kunne komme i gryden.

Når vi skulle have kåldolmere, skulle der først hentes et hvidkåls-hoved og købes et halvt kilo hakket kalv og flæsk, det blev købt hos slagteren i Brugsen, vi fik vist småkødet, om det var fint nok og så skulle det hakkes, vi blev altid spurgt om det skulle hakkes en eller to gange. Hvidkålsbladene skulle lige koges op, så de blev lidt bløde og farsen røres, så blev hvidkålsbladene lagt på køkkenbordet og der kom lidt fars på hver, og de blev pakket sammen og ombundet med bomuldsgarn – og stegt i stegegryden.

Det var suppe, der krævede de fleste forberedelser. Her skulle renses grønsager og laves kød- og melboller. Melbollerne blev sprøjtet ud med en bollesprøjte. Kødbollerne blev ofte lavet dagen før, der skulle laves suppe, så fik vi boller i karry om aftenen.

De grønsager, der skulle i suppen, blev renses om formiddagen, så kom kød og grønsager i en gryde – det stod og småsnurrede over gassen hele dagen.

Vi er altid blevet mætte, men der har også været dage, hvor der skulle spares, og vi fik altid kun ét stykke kød eller én frikadelle. En gang om ugen var det øllebrød, grød eller fløjlsgrød med enten pandekager eller Arme riddere bagefter, gik det højt fik vi ”spejlæg”, en halv henkogt fersken på lidt flødeskum, der blev pisket i hånden med en hjul-pisker. Om sommeren jordbær med fløde, koldskål, rabarber-, stikkelsbær- eller rødgrød og tykmælk, som min mor og mormor selv lavede.

Desserten skal der også til en gang imellem. Håndhjulpiskeren er i gang med at trylle skum frem, hvad enten det nu er flødeskum eller æggehvider.

Fotograferet i køkkenet i 1957-1959.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9596

JULEAFTEN

På gasbordet stod to gasblus og en gasovn – den eneste dag på året hvor det var besværligt, var juleaften, når flæskestegen skulle stege. Den dag brugte alle ovnen så trykket på gassen gik ned og der skulle beregnes ekstra tid.

På min oldemors tid fik mange deres flæskesteg eller and stegt hos bageren. Min mormor fortalte, at min oldemor en jul fik medlidenhed med bagerjomfruen, fordi flere ikke havde hentet deres steg til tiden. Min mormor fik de tre stege ind og stå – og skældte ud da ejermændene kom for at hente dem, de skulle tænke på, at bagerjomfruen også gerne ville hjem og holde jul.

EN ÆRA SLUTTER

Til slut opsummerer Johnna:

Mine døtre nåede at blive 5. generation i Volmer Kjærs Allé 28, inden min mor blev syg, og mine forældre i april-maj 1968 flyttede til en lejlighed på Listedvej – med badeværelse og centralvarme.

TÅRNBY STADS- OG LOKALARKIV

Du kan henvende dig til arkivet i bibliotekets åbningstid. Se åbningstider for biblioteket på www.taarnbybib.dk

TÅRNBY RUMMET, HOVEDBIBLIOTEKET

En del materiale kan du finde i Tårnby rum met på Tårnby Hovedbibliotek, Kamillevej 10

De lokalhistoriske fotografier fra Tårnby kan du se på www.arkiv.dk

MIDT PÅ AMAGER OG KASTRUP GLAS

på Kastrupgårdsamlingen, Kastrupvej 399
Se åbningstider på www.kastrupgaardsamlingen.dk

UDSTILLINGSCENTRET VED DIGET

er åbnet med helt nye udstillinger på gården
Ved Diget 26

Her kan du se lokalhistoriske udstillinger om Tårnby Kommune

Forhaven i Volmer Kjærs Allé 28 er dækket med sne. Ud for bageren holder en varevogn fra Rutana. Mange af hjørnehusene i Tårnby Villaby rummede også en forretning. Fotograferet i 1960 1961.

Foto: Tårnby Stads- og Lokalarkiv, B9682 – beskåret

Skriv din familiehistorie fra Tårnby

Der er masser af historier fra Tårnby, hvor du kan bidrage til. Hvis du har lyst til at skrive om din familie, så er arkivet meget interesseret i din fortælling. Det kan også være du har regninger, dagbøger eller fotografier fra din familie, alt sammen noget arkivet gerne vil tage imod.

Du kan også fortælle, hvad du ved om de billeder, der er i dette Glemmer Du. Skriv til arkivet på arkiv.hb@taarnby.dk og fortæl din egen historie.